

Waarnemingen januari, februari, maart 2024

Peter Spiereburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels en andere soorten die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Nat in de duinen

De natte winter zorgde op veel plekken voor hoge waterstanden. Vooral in de duinen stonden veel duinvalleien onder water, op plekken waar we dat niet gewend zijn. In de AWD stonden grote delen van Haasveld decimeters diep onder water. Dit leverde een bijzonder beeld van **Wilde Zwanen** die in het Haasveld rondzwemmen op een plek waar het anders droog is. Nu staken ze hun lange nekken onder water om de ondergedompelde planten te begrazen. Van 25 januari tot 17 februari waren er 2 tot 4 aanwezig (MK ea). Met het zakken van het water had de natte vallei eind maart ook een grote aantrekkingskracht op eenden. Van 24 tot 31 maart verbleven er 3 **Zomertalingen** (JW ea), tot 14 **Wintertalingen** (NR) en tot 40 **Slobeenden** (HO). Op 26 maart liepen er 3 **Kemphanen** (JW). Aan de noordkant van het Haasveld stond er in het Weitje van de Blauwe Paal zoveel water dat hier van 10 februari t/m 14 maart een vrouw **Nonnetje** rond zwom (CB ea).

Wilde Zwaan - 2024-01-25 AWD - Haasveld © A. van Dam

Rondzwervende Rode Wouw?

In januari vloog er een aantal keer een Rode Wouw over ons waarnemingsgebied. Op 21 januari hing er één rond in het Hoegatterduin in de AWD (JE). Op 23 januari volgde er een waarneming van een overvliegende vogel over het Langeveld (JHa) en op 26 januari vloog er één over Noordwijk-Binnen en de Bronsgeest (WBo ea), goed herkenbaar als adult. Dit is opmerkelijk want er zijn pas drie eerdere januariwaarnemingen in ons waarnemingsgebied (1995, 2010, 2015). Mogelijk ging het om een vogel die hier een poosje rondzwierf. In de volgende maand volgden tussen 10 en 24 februari opnieuw meerdere waarnemingen in de AWD, de Noordduinen en Willem van den Bergh van (in verschillende richtingen) overvliegende en cirkelende vogels. Op 10 februari ging het om zeker twee vogels. Over de Noordduinen vloog er eerst één naar zuid. Later volgde er één naar noord die vanaf Den Haag was gevolgd en die qua tijd overlapte met de eerste (BS PK EM). Op 14 februari zat er ook één even aan de grond in de Noordwijkerhoutsche Geest (JSp). Op 15 februari cirkelden er twee tegelijkertijd laag over de AWD (VS).

Rode Wouw -2024-01-26 Noordwijk-Binnen © Wijndeldt Boelema

Foto's geven geen uitsluitel of de waarnemingen steeds dezelfde vogels betroffen. De meeste Rode Wouwen trekken 's winters weg naar met name Spanje, maar er blijven er ook altijd in Nederland hangen. Sinds 2010 heeft de Rode Wouw zich gevestigd als broedvogel in Nederland. Sinds 2015 neemt de populatie voorzichtig toe. Dat maakt de kans op overwinterende en naar onze contreien afdwalende vogels steeds groter.

Tegelijkertijd kunnen in februari ook al de eerste doortrekkers verwacht worden.

Maar wel mondjesmaat, want tot nu toe waren er 8 februariwaarnemingen in ons gebied. Ook dat aantal is dit jaar meer dan verdubbeld. Het lijkt er op dat een deel van de waarnemingen van januari en februari van dit jaar één rondzwervende (adulte) vogel betreffen. De wouw die op 25 februari over Rijnsoever Katwijk naar noord vloog (AMe) was misschien wel de eerste echte doortrekker.

Kraanvogels schampen ons waarnemingsgebied

Op 2 maart stond er een flinke zuidoostenwind. Met de kraanvogeltrek over Oost-Nederland in volle gang bood dit één van de schaarse kansen om daar in ons waarnemingsgebied een graantje van mee te pikken. De trekbaan schampt in het voorjaar net het oosten van het land en verschuift met oostenwind wat meer het land in. Een heel enkele keer is dat zover dat we ze hier kunnen zien. De ochtend begon veelbelovend met om 9:00 uur een groep van 72 Kraanvogels die over Breskens in Zeeuws-Vlaanderen trok. Deze groep volgde vervolgens de kust en na passage van Walcheren en Goeree verscheen deze even na tien boven de Maasvlakte. Tot Meijndel bleef de groep de kust volgen, maar boog daar langzaam naar het binnenland af. Daardoor leken de Kraanvogels net ons waarnemings-gebied te gaan missen. Desondanks was de groep tussen 11:09u en 11:37u zichtbaar vanaf Rijnsoever, de Puinhoop en de Driehoek, op grote afstand in het oosten (JV JHa JHn CZ). Hun route voerde ze over Rijnsburg (BB MD) en vervolgens recht over Haaswijk in Oegstgeest (JS RG). Zo schampten ze net (of net niet?) het meest zuidoostelijk puntje van ons waarnemingsgebied. Vanaf daar bogen ze langzaam verder oostelijk af en passeerden Schiphol even na twaalf, Amsterdam een kwartier later en Lelystad rond half twee. Even na half drie werden ze bij Kampen voor het laatst gezien. De route was toen al sterk oostelijk in de richting van Noord-Duitsland. Maarten Sluijter plaatste op www.waarneming.nl een mooi kaartje met de route die de groep heeft gevolgd. In het najaar valt vaak op dat, op de trektelpost de Vulkaan, beduidend meer vogels passeren dan op de Puinhoop in Katwijk. De route van de Kraanvogels laat mooi zien hoe dat komt: in het voorjaar buigt een deel van de vogels af om langs de zuidrand van het IJsselmeer te trekken. Die laten ons dus letterlijk links liggen. In het najaar gebeurt het omgekeerde: rond Den Haag voegt een stroom vogels uit het binnenland zich ter hoogte van Den Haag bij de trekbaan langs de kust.

Kraanvogels 2 maart 2024 Oegstgeest – Haaswijk © Joost van der Sluijs

Figuur 1 Trekroute Kraanvogels op 2 maart 2024 (Maarten Sluijter)

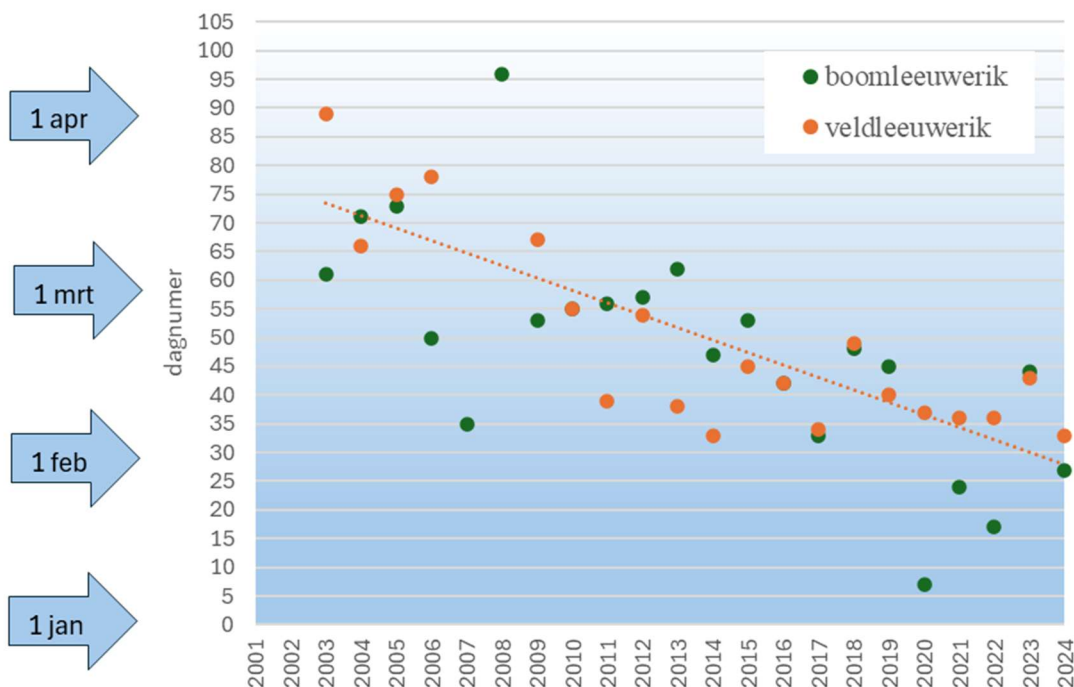
Vroeg voorjaar

Februari en maart waren recordwarme maanden. Het voorjaar leek daardoor nog vroeger te starten dan we langzamerhand gewend zijn. Voorjaarsbloemen kwamen al vroeg in bloei. Maar zijn de vogels ook vroeger? Boomleeuweriken en Veldleeuweriken trekken weliswaar niet weg, maar de eerste zang roept toch het gevoel van voorjaar op. De eerste Boomleeuwerik zong al op 27 januari in de AWD (JS). Dit was vroeger dan ooit. Zo'n 10 jaar geleden was een zingende Boomleeuwerik in januari nog ondenkbaar, maar sinds 2020 is dit elk jaar het geval. De eerste zang is geleidelijk naar voren geschoven in de tijd. Voor de Veldleeuwerik geldt hetzelfde. Ook deze zong op 2 februari vroeger dan ooit, maar ook hier past het in het patroon van de laatste jaren. In figuur 2 zijn vanaf 2003 de vroegste data aangegeven van zang van Boomleeuwerik en Veldleeuwerik. Te zien is dat rond 2003 beide soorten rond half maart voor het eerst zongen, de Boomleeuwerik gemiddeld zo'n drie dagen eerder dan de Veldleeuwerik. Met de mildere winters en voorjaren is deze datum gestaag naar voren geschoven. De eerste zang van beide soorten is in 22 jaar tijd ongeveer 48 dagen vervroegd! Van half maart zit deze nu gemiddeld rond het begin van de maand februari.

Boomleeuwerik - 2024-02-25 Amsterdamse Waterleidingduinen - Vinkebaandriften / Franse Vlak © Joas de Vreugd

Figuur 2 Boomleeuweriken en Veldleeuweriken zingen steeds vroeger. Vroegste datum zingende leeuweriken in het waarnemingsgebied Noordwijk 2002-2024. Het dagnummer telt vanaf het begin van het jaar. Hoe lager het dagnummer des te vroeger in het jaar.

Voor Tjiftjaf, Zwarte Roodstaart en Zwartkop is het beeld anders. Deze overwinteren steeds vaker in ons waarnemingsgebied, maar de eerste zang was in de warme start van dit jaar niet vroeger dan anders. De eerste Tjiftjaf zong op 4 maart (BS), de eerste Zwarte Roodstaart op 21 maart (JF) en de eerste Zwartkop op 30 maart (HO HL). Grutto en Tureluur verschenen op 5 maart in de Elsgeesterpolder (WN). Dit is al tientallen jaren de tijd dat je de eerste kunt verwachten. Grutto's zijn dan al een tijd aanwezig op slaapplekken zoals de Veerpolder bij Warmond. Maar het moment dat ze zich vestigen in hun broedgebied verandert blijkbaar niet veel. Vanaf eind maart beginnen de lange afstandstrekken terug te komen uit hun Afrikaanse overwinteringsgebieden. De eerste Blauwborsten arriveren normaal in de laatste week van

maart, maar waren dit jaar heel vroeg. De twee waarnemingen op 14 maart (EM ML) waren de vroegste ooit voor ons waarnemingsgebied. Ook Tapuit en Boerenzwaluw kunnen er al zijn eind maart. De eerste waarnemingen van Tapuit op 25 maart (CZ) en Boerenzwaluwen op 29 maart (RM ea) zijn niet uitzonderlijk. Fitis, Gele Kwikstaart en Boompieper zijn soorten waarvan de eerste zich vanouds begin april melden. Maar we zien de aankomst langzamerhand verschuiven naar eind maart. Zo wordt de eerste Fitis sinds 2017 al in maart gehoord. Dit jaar was de eerste er op 27 maart (KV EM), wat in de verschuiving van het patroon past. Na de eerste Gele Kwikstaart op 27 maart (HL) trokken er al opvallend veel over in de laatste dagen van maart. De Boompieper was duidelijk vroeg. De waarneming op 25 maart (CZ) was de vroegste ooit. Op 31 maart zongen er al meerdere in de AWD (SF). Extreem vroeg was de Huiszwaluw die op 26 maart over de AWD vloog (HO). Dit is de vroegste ooit en de eerste maartwaarneming voor ons gebied. Normaal arriveert de eerste Huiszwaluw pas in de loop van april.

Het beeld is dus wisselend. De recordwarme maanden februari en maart leverden niet over de hele linie vroegere aankomsten en activiteit. Wel is er een duidelijke verschuiving als we over meerdere jaren kijken. De standvogels als Boomleeuwerik en Veldleeuwerik worden eerder actief naarmate het vroeger in het jaar al warmer wordt. Maar dat lijkt dan weer niet te gelden voor korte afstandstrekkingen als Tjiftjaf, Zwarte Roodstaart en Zwartkop. Ze blijven wel vaker hier hangen in de winter, maar dat levert hun niet persé een vroeger broedseizoen op. De lange afstandstrekkingen lijken weinig beïnvloed te worden door de warme start van het jaar. Ze overwinteren tenslotte in een heel andere klimaatzone en kunnen überhaupt niet weten hoe het weer zal zijn bij hun terugkeer. De weersomstandigheden onderweg zijn veel meer bepalend voor hun aankomst. Eind maart heeft een aantal soorten wel kunnen profiteren van een zuidelijke stroming die samenhangt met het zachte weer. Zo zagen we toch een paar opvallend vroege aankomsten.

Vlinders in de winter

Ook vlinders waren er door het relatief warme weer vroeg bij. Het zonnige lenteachtige weer van eind januari wekte de eerste Dagnauwoog uit de winterslaap (29 januari JD AM) en activeerde ook Atalanta's (27-28 januari BS ea). Voor beide soorten was dit pas de tweede keer dat ze in januari al verschenen. Waarschijnlijk zijn ze daarna weer snel in rust gegaan, want in februari en maart waren er niet veel waarnemingen. Deze maanden waren wel recordwarm, maar niet zo zonnig. In maart 2022 waren er bijvoorbeeld meer vlinderwaarnemingen. De Citroenvlinders die op 15 februari verschenen (SW BS) waren de vroegste ooit, evenals de Distelvlinder van 14 maart (BS). De hoge temperaturen in maart activeerden niet alleen vlinders die in volwassen stadium de winter doorbrengen, ook soorten die als pop overwinteren waren er snel bij. Zo vlogen er in maart in totaal al 8 soorten vlinders, waaronder ook Gehakelde Aurelia, Boomblauwtje, Klein Koolwitje en Bont Zandoogje.

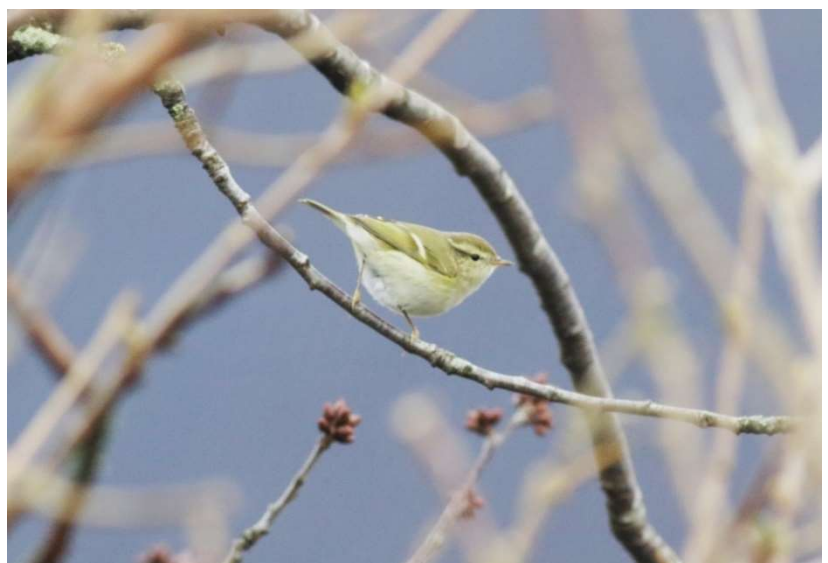
Maandoverzicht

januari

Het nieuwe jaar startte met veel wind en regen. Vanaf 6 januari draaide de wind naar het noordoosten, daalden de temperaturen en was er nachtvorst. De kou werd rond de 13° verdreven door een westelijke stroming. Tot aan het eind van de maand overheerste westenwind het weerbeeld. De laatste dagen van de maand waren lenteachtig, met een zuidelijke stroming die de temperatuur naar rond de 10°C bracht.

De **Humes Bladkoning** bij het Jan Verwey Natuurcentrum was daar de hele maand aanwezig (WBo ea). In de AWD zat op 1 en 2 januari een **Klapekster** bij het Achterhaasveld (BD). Net ten noorden van ons waarnemingsgebied zat er ook een Taigaklapekster, een oostelijke ondersoort. Over de Coepelduynen vloog op 18 januari een **Pestvogel** (JV). Zowel langs het Zwarte Pad Katwijk als langs het Oosterduinse Meer overwinterde een **Cetti's Zanger** (JHn PS ea).

Op 6 januari was er een eerste winter **Grote Burgemeester** aanwezig op het strand van de Noordduinen (CZ). De **Kleine Burgemeester** die jaarlijks overwintert in Leiden-Zuidwest was van 22 t/m 28 januari aanwezig op het strand rond de Uitwatering Katwijk (AM ea). De vogel is inmiddels in het vijfde levensjaar. Op 19 januari lag er een dode onvolwassen **Papegaaiduiker** op het strand van de

Humes Bladkoning - 2024-02-10 Noordwijk-Binnen © Wijndeldt Boelema

Noordduinen (CZ). Langs de zeetrekhut vlogen op 4 januari 1015 **Roodkeelduikers** en één **Parelduiker** (JD). Op 14 januari waren het de **Zwarte Zee-eenden** die kortstondig massaal aanwezig waren. Er vlogen er 850 langs (JD HO DT). Op 27 januari passeerden 432 **Drieteenmeeuwen** (JD HO) en op 30 januari 394 **Futen** (JD HO). Op 8 januari vloog een **Parelduiker** langs de Duindamseslag (EM). Op 11 januari vloog er een **Kleine Zwaan** over de zuidelijke AWD (VS).

Twee **Ooievaars** (vermoedelijk het broedpaar van de Bronsgeest) overwinterden in het gebied tussen Bronsgeest en De Klei (BB ea). Er waren meerdere winterwaarnemingen van een **Lepelaar**, mogelijk dezelfde vogel. Op 10 januari vloog er één over het Oosterduinse Meer (PK), vervolgens liep er op 11 januari één in een kwelslootje in het Middengebied (JHa) en van 13-17 januari verbleef er één in het Langeveld (RG). Bij het Oosterduinse Meer zat op 20 januari een **Roerdomp** (RJ). Van 13 t/m 27 januari verbleef er een **Kleine Zilverreiger** in de Elsgeesterpolder (RG ea). Over de AWD vloog op 7 januari een **Bruine Kiekendief** (PN). Dit is de tweede januari waarneming voor ons waarnemingsgebied. Een man **Smelleken** vloog op 20 januari over de Oosterduinse Sloten (RJ). In de AWD verbleef een **Raaf**. Op 29 januari vloog er één over de Noordduinen (ML). In de Elsgeesterpolder zat op 27 januari een **Witgat** (RG). **IJsvogels** waren wijd verbreid en werden op minimaal 7 plekken gezien waaronder de omgeving van het Oosterduinse Meer (KV ea). Er overwinterden enkele **Witte Kwikstaarten**, zonder duidelijk aan één locatie gebonden te zijn. De grootste groep bestond uit 4 vogels in Oud Leeuwenhorst op 26 januari (CZ). Op drie plekken waren overwinterende **Zwarte Roodstaarten** aanwezig: bij de Binnenwatering Katwijk (JV AM), in Kloostershuur (SM) en in het Langeveld (RG). **Roodborsttapuiten** overwinterden op minimaal 6 plekken in de Coepelduynen (JV), de zuidelijke AWD (JS ea) en de Hogeveense Polder (RG). **Tijftjaffen** werden op 4 plekken gemeld (JV), waaronder een vogel op de plek van de Humes Bladkoning bij het Jan Verwey Natuurcentrum. In het Duinpark zat op 18 januari een **Zwartkop** (JD). Grotere groepen zaadeters in bollenland ontbraken. Op 10 januari zat er één **Kneu** in de Bronsgeest (RG). Wel zwierf er een klein groepje met tot 15 **Grote Barmsijzen** in het zuiden van de Coepelduynen en Rijnsoever Katwijk (JV). In de AWD zaten tot 7 **Kleine Barmsijzen** (JS). De enige overwinterende **Ringmus** zat op 13 januari in Noordwijkerhout (EM).

februari

De maand februari was de zachtste sinds het begin van de temperatuurmetingen. De temperatuur was zoals je die normaal in maart kunt verwachten, meest rond de 10°C. Het natte weer van de eerdere maanden zette door. De wind kwam vooral uit het westen en zuidwesten en er was weinig zon te zien.

Slechtvalk – 2024-03-17 Noordwijkerhout - Leeuwenhorst © Rob Floor

in totaal 1500 (JV). Op 2 februari was er een **Velduil** aan het jagen in de Elsgeesterpolder (MG). De **Kleine Zilverreiger** was van 4 t/m 15 februari nog steeds aanwezig in de Elsgeesterpolder (MG). Het paar **Ooievaars** bezette vanaf 3 februari het nest in de Bronsgeest (SW). De **Slechtvalken** verschenen vanaf 2 februari weer bij de toren van Leeuwenhorst (RM ea). Op 3 februari zaten er drie (RJ). Bij de jachthaven in Katwijk zat ook regelmatig een Slechtvalk. Dit betrof twee verschillende geringde vogels (AM). Bij de Binnenwatering Katwijk zaten op 23 februari 200 **Scholeksters** (AM). Langs de zeetrekhut vloog op 24 februari een **Noordse Stormvogel** (JD NM ea) en passeerden er 121 **Dwergmeeuwen** (HO HL ea) in een verder rustige maand.

De overwinterende **Humes Bladkoning** bij het Jan Verwey Natuurcentrum was daar de hele maand aanwezig (WBo ea). Op 25 februari was een **Klapekster** aanwezig in de Wouwen in de AWD. Op 17 februari zaten er 8 **Grote Barmsijzen** op Willem v.d. Bergh (GB). Op 24 februari zat er een grote groep van 40 **Kneuen** in de Elsgeesterpolder (MG NM). Op 5 en 15 februari zat er op twee verschillende plekken in Noordwijk-Binnen een **Zwartkop** (WBo ea). Op 25 februari vloog een **Zeearend** naar zuid over strand van de AWD. Op 16 en 17 februari vlogen er grote groepen

Kleine Rietganzen naar noord over de Coepelduynen,

maart

Ook maart was een recordwarme maand. Met een overwegend zuidelijke stroming waren de temperaturen de hele maand relatief hoog, zonder echte uitschieters. De zon liet het vaak afweten, maar ondanks het sombere weer was maart relatief droog en kwam er een einde aan de voorafgaande serie natte maanden. In de eerste tien dagen en in de laatste week waren er veel dagen met zuidoostenwind. Op 23 en 24 maart trok de westenwind aan naar windkracht 6.

De **Humes Bladkoning** bleef t/m 23 maart aanwezig bij het Jan Verwey Natuurcentrum (WBo ea). Op 14 maart vloog er een jonge **Zeearend** naar noord over de Noordduinen (JHa ML). Op 19 maart trok er een **Rode Wouw** over de Rijnsoever Katwijk naar noord (JV). Raven zwierven wat ruimer rond en werden ook buiten de AWD gezien. Op 14 maart vloog er een **Raaf** naar zuid over Rijnsoever (AMe). Op 6 maart trok de eerste **Bruine Kiekendief** naar noord (EM). Ook trok er een aantal keer een **Blauwe Kiekendief** over ons waarnemingsgebied, waaronder één op 7 maart langs de zeetrekhut (JD DT) en het Kachelduin (EM). De volgende dag passeerden er bij oostenwind een **Kleine Zilverreiger**, een **Smelleken** en 21 **Kemphanen** (JD HO HV). Op 16 maart vlogen de eerste 3 **Grote Sterns** naar noord langs de zeetrekhut (JD BS) en de Noordduinen (EM).

Ook passeerden er een flink aantal **Jan Van Genten**, in totaal 47, langs de zeetrekhut (JD BS) en 100 langs de Noordduinen (EM). Op 23 maart vloog een groepje van 15 **Grutto's** langs de zeetrekhut (JD HO). De volgende dag trokken er bij WNW6 grote groepen **Rotganzen** langs, met een totaal van bijna 2600 (JD HO PS), de tweede beste dag ooit. Ook vloog er een **Parelduiker** langs (JD HO PS). Een onvolwassen **Grote Jager** verbleef langere tijd voor de Noordwijkse kust. Op 24 maart vloog deze over het strand van de Coepelduynen (KK) en op 30 en 31 maart langs de zeetrekhut (JD NM HL ea).

Webcamfoto van Kerkuil in torenvalk kast Noordwijkerhout - 2024-03-22 © George Hageman

Over Kachelduin trokken op 7 maart 2 **Rouwkwikstaarten** (EM) en 2 **Europese Kanaries** (PK) naar noord. Op 27 maart was er een Europese Kanarie aanwezig bij de Duindamseslag (EM). In een nestkast voor een Torenvalk verscheen op 22 maart 's avonds een **Kerkuil** op de webcam die poolshoogte kwam nemen (GH). Op 19 maart zat er een **Velduil** in de Coepelduynen (AM), op 20 maart één in de AWD (SF) en 31 maart trok er één over Kachelduin (EM). Van 21 t/m 31 maart verbleef er een **Klapekster** rond het Haasveld in de AWD (SF ea). Het groepje van 8 Grote Barmsijzen was t/m 8 maart aanwezig in de Coepelduynen bij Willem v.d. Bergh (CZ).

Op 22 maart zat er één in Rijnsoever (JV). De **Cetti's Zanger** hield een territorium bij het Zwarte Pad Katwijk (AM ea) en bij het Oosterduinse Meer (PK ea). Op 7 maart zat er een paar **Ringmussen** in de Elsgeesterpolder (MG). In het plasje in de Klei was vanaf 15 maart weer een broedpaar **Tafeleenden** aanwezig (WBo). Over de dennenbossen rond de Duindamseslag vlogen op 10 en 14 maart 2 **Kruisbekken**, zonder indicatie van broedgedrag (CZ HL). Op 30 maart liep er een **Bunzing** bij Offem (NM HL).

Zwarte Roodstaart - 2024-03-09 Coepelduynen C1 © Joas de Vreugd

Waarnemers

AM	Annelies Marijnis	JE	Jaap Engberts	NM	Nika van de Meiracker
AMe	Arnold Meijer	JF	Jaap Faber	NR	Nico Rensen
BB	Bas van der Burg	JHa	Joël Haasnoot	PK	Peter de Knijff
BD	Bernard Dragsma	JHn	Jona Haasnoot	PN	Pim de Nobel
BS	Bas van Schooten	JS	Joost van der Sluijs	PS	Peter Spierenburg
CB	Cecile Bleijs	JSp	Jerker Spits	RG	Reinder Genuït
CZ	Casper Zuyderduyn	JV	Joas de Vreugd	RJ	Rob Jansson
DT	Diny Thibaudier	JW	Jan Wierda	RM	Rob de Mooij
EM	Ezra Mandemaker	KK	Karel Krikke	SF	Sylvain Fleur
GB	Gijsbert van der Bent	KV	Koene Vegter	SM	Sam van der Meij
GH	George Hageman	LS	Leo Schaap	SW	Sjaak Weijers
HL	Hugo Langezaal	MD	Menno van Duijn	VS	Vincent van der Spek
HO	Hanneke Oltheten	MG	Mariska de Graaff	WBo	Wijndeldt Boelema
HV	Hein Verkade	MK	Marc Kolkman	WN	Wilfried Niessen
JD	Jelle van Dijk	ML	Maarten Langbroek		

bron: www.waarneming.nl. NB overzicht exclusief waarnemers met onvolledige naam.

